

u već upla-  
elu godinu  
1951., raz-  
što prije.  
51. još nisu  
am doznače

polugodište  
polugodište

Uprava lista

dogledno vr-  
pretplatnika  
izdanje, tako  
sa izdavanjem

## ŠTAVA

o zaštiti visin-  
organizaciju ri-

nestaće štetočin-  
naca u ovim ri-  
ode će se poste-  
čiti što svakako  
osnovanog dru-

## ČUVAR

stromnoj seoskoj  
e kose vječno ši-  
omladinac Savo  
okretan mladić.  
oja protječe kroz  
sela i pastve koje  
e kraj vode. Šport-  
»Pastrva« u Gra-  
(170 strani)

## NACIONALNI PARK — PLITVIČKA JEZERA

Prirodne ljepote Plitvičkih jezera poznate su i na glasu ne samo unutar, već i van granica Jugoslavije. Za omladinu je naročiti događaj izlet na Plitvička jezera sa upoznavanjem neobičnog okoliša slobodne prirode. Odraslima boravak u toj sredini daleko od gradske buke i svakodnevnih događaja pruža odmor i smirenje, a divni krajobrazi daju poticaj za maštanje i stvaralački rad. Zapravo na Plitvičkim jezerima glavna privlačiva tačka je voda. U brojnim jezerima prozirna u dubinama ona otkriva poseban svijet, a na slapovima pjenušava raspršena u lagamu maglu, daje svojoj okolini naročit čar.

Prije 1941. godine uži okoliš Plitvičkih jezera bio je iskvaren zgradama privatnika i poslovnih poduzeća podignutim bez ikakova plana i sklada sa prirodnom sredinom. Komercijalni interesi i sebična inicijativa pojedinaca diktirala je iskorištavanje raspoloživog prostora, a to je narušilo nepatvorenu prirodu u centru i okolici vašarskim izgledom. Prijetila je opasnost i samim slikovitim slapovima, gdje se ruši voda preko krhkih sedrenih naslaga. Bez prethodnoga ispitivanja poroznoga terena punoga sedrenih špilja sagrađena je hidrocentrala, koja je osim toga i izgledom ispala neukusna.

Za vrijeme okupacije u borbama opustošena je sva okolina. Do temelja srušen je hotel i okolišne zgrade. Iza oslobođenja bilo je to laglje na potpuno brišanom prostoru pristupiti neovisno dobro smišljenoj obnovi. Na devastiranom terenu valjalo je ponovo osposobiti prilaze i objekte za prihvat izletnika i tu-

rista. Uvidavnost Narodne vlasti i uska saradnja pozvanih stručnjaka stvorila je odluku za obnovu. Na idejnim projektima i tehničkim elaboratima surađivali su naši prvi arhitekti sa poznavaočima prirodnih uslova biologima. Izgrađen je regionalni plan sa prometnim vezama i turističkim bazama na Plitvičkom Ljeskovcu, Velikoj Poljani i selu Plitvice. Svi projekti predviđenih građevina prilagođeni su okolišu, da ne bi bio narušen prirodni red. Za logorovanje omladine i većih grupa turista predviđeno je posebno mjesto na platou sela Plitvice. Nacionalni park Plitvička jezera u buduće ne će imati karakter oporavišta, već će biti privlačiva tačka za prolazne izletnike i turiste ljubitelje čiste prirode.

Na temelju Uredbe o upravljanju nacionalnim parkovima donijelo je Ministarstvo šumarstva pravilnik »O održavanju nacionalnog parka Plitvička jezera«. Pored uprave kojoj je povjerenost na terenu upravljanje nacionalnim parkom, pravilnik predviđa i »Stručni savjet«, koji će svojim predlozima i mišljenjem davati sugestije upravi za rad. Članove Stručnog savjeta imenovalo je Ministarstvo šumarstva iz svoje sredine kao i iz pojedinih naučnih i kulturnih ustanova, te pojedinaca, koji su zainteresirani, da se nacionalni park što bolje čuva i unaprijedi.

Na Plitvičkim jezerima specijalno su zaštićeni objekti prirodnih rijetkosti, a među inim biljni i životinjski svijet u vodama i šumama. Na području nacionalnoga parka zabranjen je lov i ribolov. Iznimno u svrhu naučnog ispitiva-

nja, ili umjetnog uzgoja uprava može dozvoliti ribolov i rakolov. Dakle ribolov i rakolov u svrhu privrednog iskorištavanja ili športa ne će biti dozvoljen; i svrha nacionalnoga parka je očuvanje prirodnih ljepota i rijetkosti, a to je zajednička narodna neprocijenjena imovina. Pored ostalog zabranjeno je na Plitvičkim jezerima zagađivanje vode, a napose kvašenje lana i koplje.

Teritorij nacionalnoga parka zahvaća površinu od 14.551 ha, većim dijelom šume, dok je same vodene površine 180 ha. Područje nacionalnoga parka proteže se na teritorije KNO Ogulin, Slunj, Otočac i Titova-Korenica. Uprava nacionalnoga parka povjerena je šumarskom stručnjaku, a čuvarsku službu sada vrše 10 lugara i 8 milicionera. Na glavnim cestama, kojima se ulazi u nacionalni park biti će sagrađene, u stilu okoline, lugarske kuće radi stalnoga nadzora, dok će posjetnici biti upozoreni na neupadljivi način na čuvanje nacionalnoga parka, i poštivanje propisanoga reda. Među inim zabranjeno je na teritorij nacionalnoga parka unášati lovačko oružje i ribolovni pribor. Na ulazu u nacionalni park ostavlja se pribor u lugarskoj kući, da bi se po izlasku uz predanu položnicu primio natrag. Pojedinci mogu u svako doba posjetiti nacionalni park, dok su veće grupe izletnika dužne da unaprijed najave svoj posjet.

U ribarsko-biološkom pogledu napose je obradio Plitvička jezera 1928. godine Prof. Dr. E. Rössler u posebno štampanom separatu. Proučavanja na terenu vršena su uz pomoć Prof. J. Plančića, a zahvatila su: temperaturu vode, prozirnost vode, sadržaj kisika u vodi, reakciju i tvrdoću vode, plankton i faunu dna. Posebno je obrađena riblja fauna i ribarska ekonomika. U toj radnji ustanovljeno je:

U jezerima zatečena je pastrva, koja je imala sva obilježja jezerske pastrve (*Trutta lacustris* L.). Zeludac pastrve bio je krcat potočnim rakom. Kojoj vrsti ova pastrva pripada nije bilo ustanovljeno. Uz pastrvu pomenut je i pijor (*Phoxinus laevis* Ag.), uz napomenu, da to nije prastanovnik, već nasadena riba u jezero Labudovac u zadnjem deceniju prošloga stoljeća. Pijora je bilo vrlo mnogo, aii on je štetan, jer navaljuje na pastrvski mrijest. U jezeru je zatečen i potočni rak (*Potamobius astacus*) u velikim količinama, a njime se preko ljeta hrani pastrva. Ustanovljeno je bilo, da je ribarsko gospodarstvo na vrlo niskom stepenu, a pastrva se za vrijeme mrijesta na tlu nemilo uništava. Prirodna hrana u vodi je vrlo oskudna, pa produkcija ribe po 1 ha iznosi jedva 1 kg, ili ukupno 180 kg godišnje. Ova procjena prirodnog prirasta odnosi se po svoj prilici samo na pastrvu. Jezerska pastrva na Plitvičkim jezerima nije pogodna za udičarenje, jer se preko ljeta zadržava u dubini i ne ide rado na udicu. Stoga je bilo preporučeno, da se nasadi radi ribarskoga sporta u jezera kalifornijska pastrva, što je do nje učinjeno, iako ima tome danas mnogo prigovora. Za bolje iskorištavanje vode predloženo je, da se nasadi u jezera i riba, koja se hrani samo planktonom, vrsta koregona (*Coregonus* Wartmanni, ili *Macrophthalmus*). Nasadivanje koregonima izvršio je poslije prof. Plančić, no bez vidna uspjeha, nasadivanje ikrom nije uspjelo.

Iza 1945. god. vode Plitvičkih jezera ostale su jako puste, i ako im ribara športaša, koji tvrde, da je u jezerima bilo 1945. god. više pastrve nego danas. Da bi se napučila jezera pastrvom izvršila je Glavna direkcija za slatkovodno ribarstvo u decembru 1947. god. lov spolno zrele pastrve i umjetno mrijestovanje. U jezeru Kozjak lovljena je kalifornijska i jezerska pastrva, a u Pro-

pastrva, koja  
terako pastrve  
ludac pastrve  
rakom. Kojoj  
nije bilo usta-  
nut je i plor  
napomenu, da  
nasaćena riba  
njem deceniju  
je bilo vrlo  
r navaljuje na  
ru je zatečen  
is astacus) u  
lme se preko  
tanovijeno je  
spodarstvo na  
pastrva se za  
nemilo uništa-  
je vrlo oskud-  
o 1 ha iznosi  
) kg godišnje.  
rirašta odnosi  
i pastrvu. Je-  
kim jezerima  
; jer se preko  
ne ide rado  
eporučeno, da  
sporta u je-  
t, što je doc-  
tome danas  
e iskorištava-  
a se nasadi u  
i samo plank-

(Coregonus  
halmus). Na-  
šio je poslije  
i uspjeha, na-  
dlo.

vičkih jezera  
to ima ribara  
e u jezerima  
e nego danas.  
pastrvom izvr-  
u blatkovodno  
1947. god. lov  
otno mrješte-  
ljena je kali-  
va, a u Pro-

šćanskom jezeru samo jezerska pastrva. Prema tome kalifornijska pastrva održala se je samo u najdonjem jezeru Kozjak. Izmriješteno je bilo ukupno 250.000 kom. ikre jezerske pastrve, i 220.000 kom. kalifornijske pastrve. Radi bolje organizacije posla u 1948. god. izrađeno je u Plitvičkom Ljeskovcu privremeno drveno mrjestilište kapaciteta 1.000.000 kom. ikre, koje je dalo vrlo dobre rezultate, pa je u toj godini izmriješteno 500.000 kom. ikre. Kroz 1947. i 1948. god. bila su jezera napućena sa priličnim količinama pastrvske ikre. Pored toga u ovim godinama izlovljeno je ukupno 7 tona rakova. Uz bolju organizaciju moglo se godišnje loviti i do 10 tona rakova. Rak je dosta zaostao u rastu malen, jer je voda oskudna hranom, a prenapućena rakom, koji se vrlo lako može izlovljavati. Iza 1948. godine uprava Plitvičkih jezera zabranila je rad na mrještenju pastrve, kao i rakolov.

Međutim su Plitvička jezera proglašena nacionalnim parkom, a prirodne

ljepote postale su svojina i predmet čuvanja čitavog naroda. To je i glavni razlog, da se zabranilo ribarsko iskorištavanje jezera i rakolov. Pošto je jezerska pastrva prorijeđena, kraj velikih količina pijora i raka, predviđa se da će ipak uprava bar u prvo vrijeme prema savjetu ribarskih stručnjaka organizirati lov i mrijest spolno zrele pastrve, koja je u tim vodama gotovo nestala, i ako je tu jezerska pastrva prastanovnik. Sa ribarskog stanovišta biti će zanimivo, a i za nauku napose važno, kako će se dalje pod prirodnim uslovima kretati populacija ribe. Ne će li biti ipak potrebno povremeno intervenirati, kao što se to uostalom prakticira i predviđa kod šumske divljači. I na Plitvičkim jezerima stalno se tamani vuk, i uz to vrši odstrijel prerasle divljači. I na Plitvičkim jezerima stalno se tamani vuk, i uz to se vrši odstrijel prerasle divljači, koja narušava povoljan omjer i ravnotežu unutar pojedine vrste i ostale šumske divljači.

Fijan ing. Nikola

## POTREBA IZGRADNJE MRIJESTILIŠTA NA VISINSKIM VODAMA NRH

O problemu poribljavanja naših visinskih voda u N. R. Hrvatskoj pastrvama, lipanima i glavaticama bilo je mnogo govora. To je jedan od najvažnijih problema koji je Savez sportskih ribolovnih društava N. R. Hrvatske obuhvatio u svom radu. Doduše problem poribljavanja ne obuhvaća samo visinske već isto tako i nizinske vode ali ja bih se ovdje htio osvrnuti samo na problematiku kod visinskih voda. Ovo sam napomenuo samo radi toga da se ovaj članak ne protumači pogrješno.

Plan poribljavanja visinskih voda pastrvom, koji je svojevremeno izradio Savez a koji je odobren od strane biv.

Ministarstva ribarstva N. R. Hrvatske, realiziran je koncem mjeseca maja. I o samom planu bilo je puno govora a to je uglavnom bila i glavna tema razgovora unutar Saveza, zadnjih nekoliko mjeseci.

Međutim ako analiziramo rezultate izvršenog poribljavanja doći ćemo do interesantnih zaključaka iz kojih možemo povući pouku za budući rad i iz kojih zaključaka možemo stvoriti budući plan rada na ovome polju. Da bi ova realizacija bila malo preglednija poslužiti će nam statistički pregled poribljavanja: